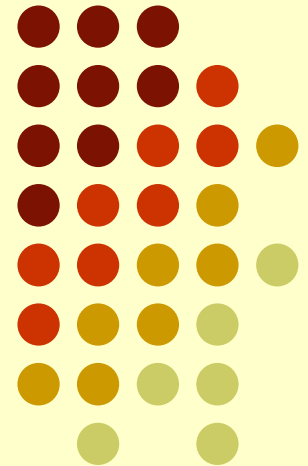

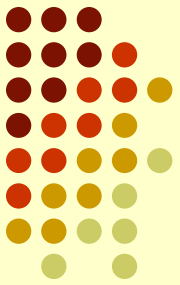
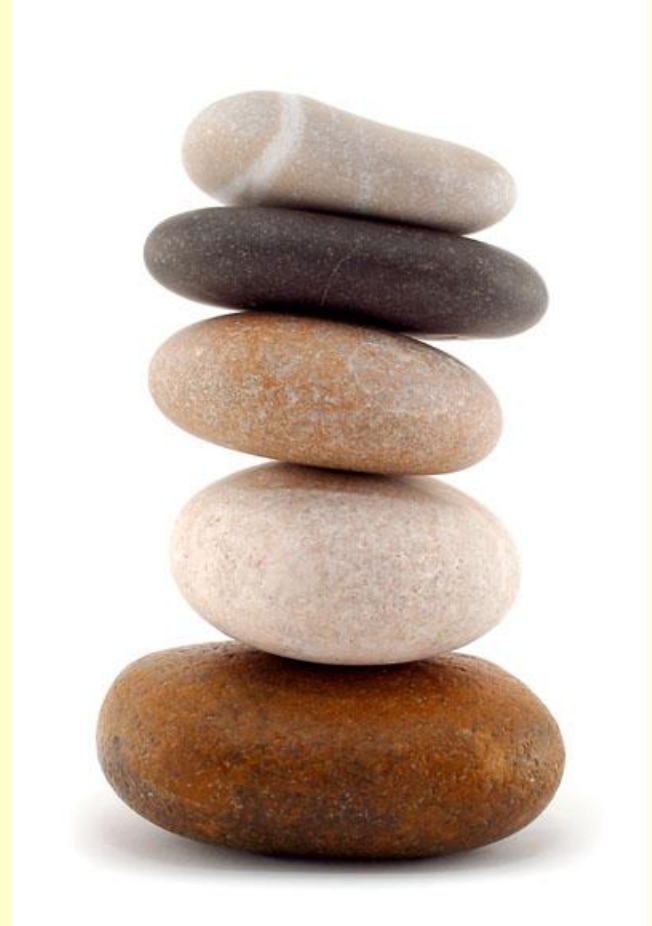
„Hát én immár MIT válasszak?” A pálya-tanácsadás lehetőségei a változó világ iskoláiban

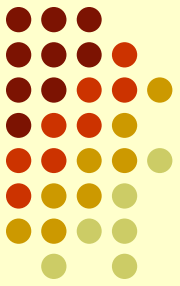
Nemesné Somlai Gitta
tanácsadó szakpszichológus –
iskolapszichológus,
foglalkoztatási szakértő

„Válaszd azt a munkát,
amit szeretsz, és soha
többé nem kell
dolgoznod egy napot
sem az életben!”

/Konfuciusz/

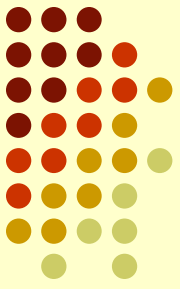

A munka jelentősége

- A mai társadalomban a pályaválasztás és munkagyakorlat segíthet a serdülőnek, hogy én-képe tisztázódjon.
- A foglalkozással való azonosulás az identitásérvzés fontos része

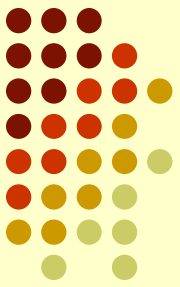

A munka szerepe

- Ha véletlenül annyi pénzt örökölne, ami elég ahhoz, hogy gondtalanul élhessen, mit gondol vállalna munkát?

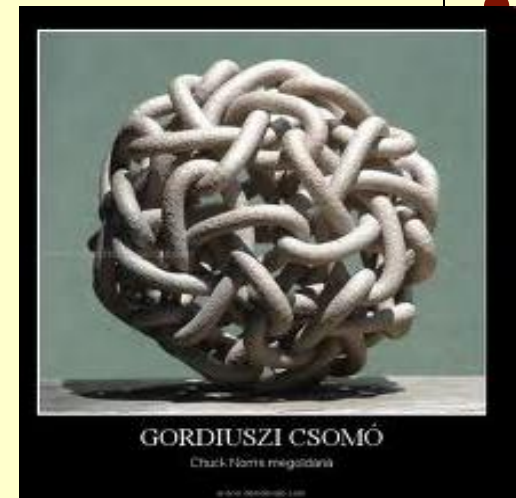
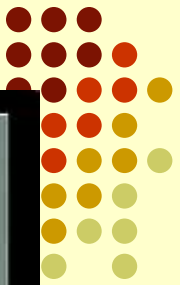

- A megkérdezettek
80%-a folytatná a munkát

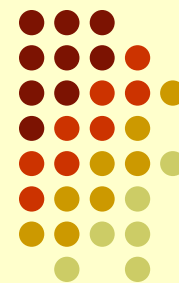
A munka segítségével szociálisan elfogadott módon realizálhatjuk vágyainkat, kielégíthetjük motivációinkat.

„A pályaválasztás azt jelenti, hogy a fennálló lehetőségeink alapján önállóan, célunknak megfelelően kiválasztunk egy olyan foglalkozást, tevékenységet, mely lehetővé teszi, hogy a társadalom és magunk számára értékkel bíró munkát végezhessünk.”

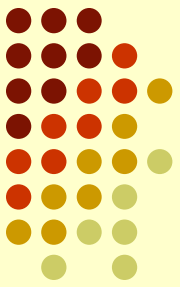
(Szilágyi, 1993, 2.o.)

Jelentősen megváltozott feltételek mellett kell döntést hozni a pályaválasztás előtt állóknak

- Erős verseny minden szférában
- Pályakezdő fiatalok nagy arányú munkanélkülisége
- Sikerre való törekvés
- Anyagi és egyéni elismerés vágya
- Több mint 8 300 foglalkozás M.o-on
- Gyorsan változó követelmények
- Egyre nagyobb igény a képzettebb munkaerőre

Munkába állás, letelepedés, egzisztenciális alapok megteremtése, családalapítás, munka mellett folyamatos képződés, átképződés stb.

A sikeres pályaválasztás feltételei

- Megfelelő pályaismeret
- Reális önismeret
- Pályaválasztási érettség -
határozott életcél,
egyéni értékrendszer, értékorientáció,
saját adottságok és a pályaadottságok
összeegyeztetésének képessége.

Pályaválasztás

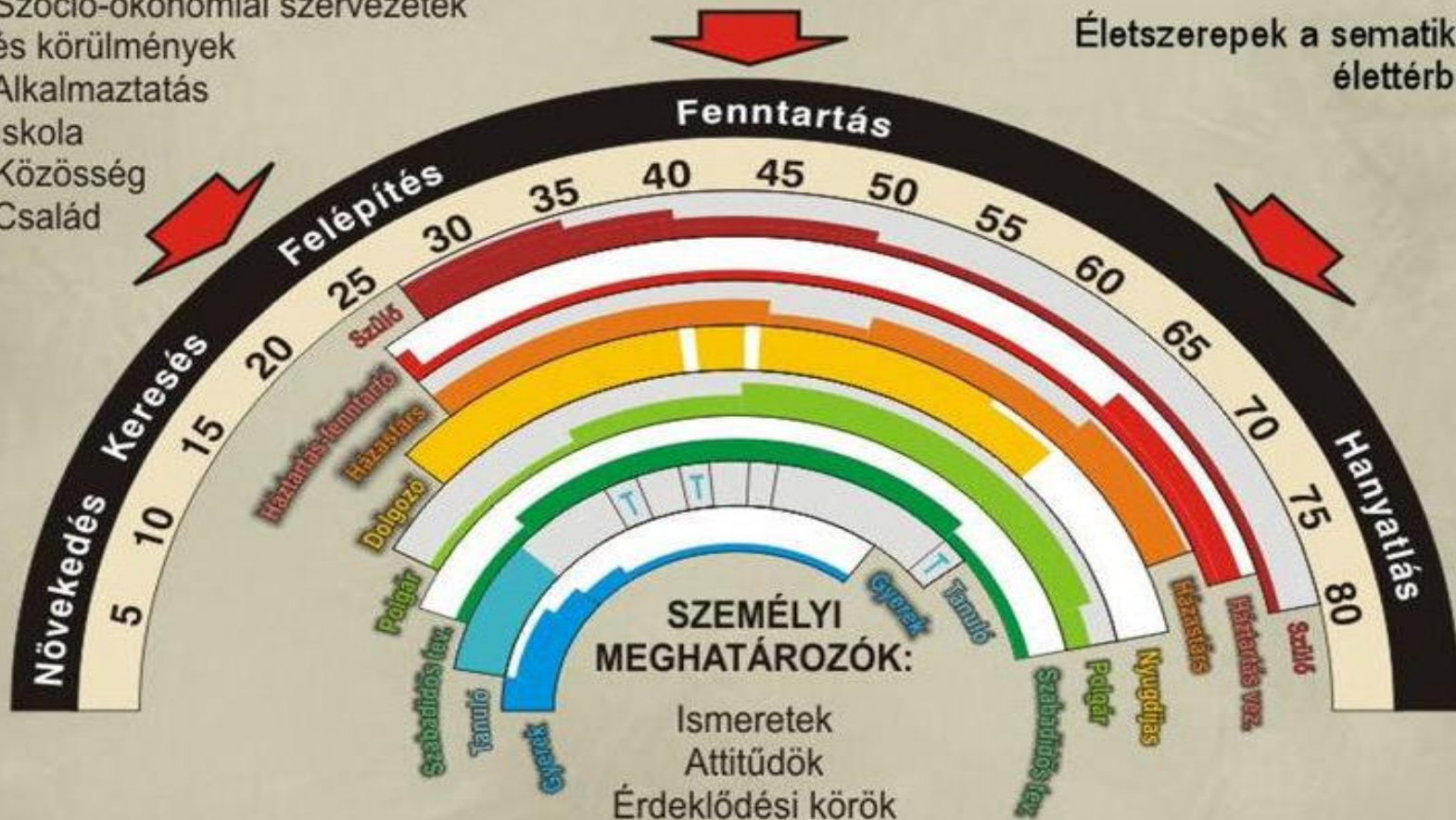
- Pályafejlődés (Super)
- Életpálya-modell, egyéni döntések, külső, belső hatások
- A pályafejlődés mint önmegvalósítási folyamat
 - Csirszka: ember és pálya megfelelése
 - Rókusfalvy: a pályaalkalmazkodás folyamata
 - Völgyesy: a pályaválasztás tényezői
 - Ritoókné: pályaidentifikáció

Helyzeti meghatározók (Távlatiak és közvetlenek)

- Társadalmi struktúra
- Történelmi változások
- Szocio-ökonómiai szervezetek és körülmények
- Alkalmaztatás
- Iskola
- Közösség
- Család

SUPER SZIVÁRVÁNY MODELL

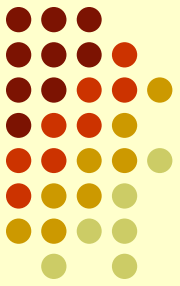
Életszerepek a sematikus
élettérben

Forrás:
Journal of Vocational Behavior
1980, 13, 282-298

**SZEMÉLYI
MEGHATÁROZÓK:**
Ismeretek
Attitűdök
Érdeklődési körök
Szükségletek, értékek
Teljesítmények
Ált. és specifikus képességek
Biológiai örökség

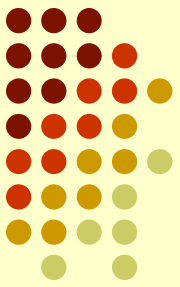
Hatvani, Taskó, 2003

A munka szerepe a serdülőkorban

- A serdülőkori fejlődés egyik legfontosabb feladata a pályaválasztás és a választott pályára való felkészülés
- A pályaválasztás fejlődésén keresztül megtörténik saját értékeik, képességeik újraértékelése, beillesztése a realitás keretei közé.
- Kiemelt feladat: meggyőzni a tanulókat, hogy lesz értelmes munkafeladat, mire befejezik iskoláikat
- **Magas pályakezdő munkanélküliségi mutatók!**

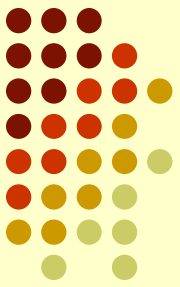

Pályaválasztási tanácsadás

- A pályaválasztási döntés tényezői:
önismeret, én-koncepció,
pályacélok kidolgozottsága,
kéességek, készségek, érdeklődés, motivációk, értékek,
tanulmányi eredmény, pályaidentifikáció (Ritoókné, 1986)

A „jövőbe látás” felelőssége

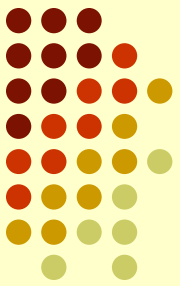

Pályaérettség

Pályaérett az az ember, akinek a pályán tanúsított magatartása megfelel a kérdéses életkorra jellemző szakmai fejlődési folyamatnak

- Az átlagos fiatal pályaválasztással kapcsolatos gondolkodása a serdülőkor éve alatt állandó, fokozatos érésen megy keresztül
- A serdülőkor végére a pályaérdeklődés egyre állandóbb lesz
- Megtörténik a képességek, vágyak reális összehangolása a munkaerő-piaci történésekkel

A továbbtanulási szándékok társadalmi meghatározottsága

Hátrányos helyzet

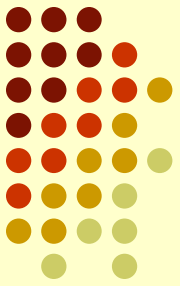
- Fogalmi meghatározás: minden olyan családra vonatkozik, ahol a gyermek szocializációs feltételei kedvezőtlenek
- Viszonyfogalom, bio-pszicho-szociális tartalmak
- Hátrányos helyzet és az iskola

Családi háttér és pályaválasztás

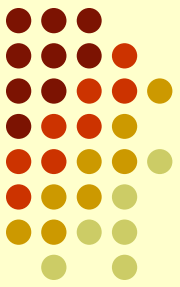
- A gyermekek későbbiekben elért társadalmi státusza függ a szülők társadalmi státuszától (Lannert)
- Az iskolai esélyegyenlőtlenségekkel foglalkozó kutatások (Gazsó, Ferge, Andor)

A pályaválasztásban meghatározó jelentősége van

- A munkaerő-piaci szempontoknak
- A foglalkozási családfa ismeretének
- Pályakörök ismeretének
- Szakmacsoportok ismeretének
- Egyéni pályakörök értelmezésének, a további pályorientáció segítésének

Pályaválasztási és továbbtanulási tanácsadás

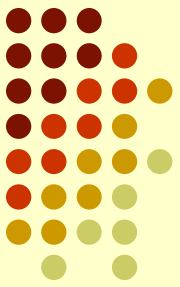

Pályaválasztási és továbbtanulási tanácsadó mint pedagógiai szakszolgálat, önálló, illetve társult intézményként

Pályaválasztási és továbbtanulási tanácsadás alternatív formában a közoktatásban, felsőoktatásban, illetve azon kívül

Néhány példa:

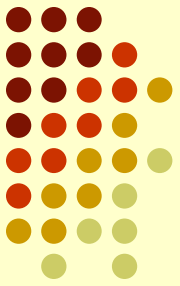
- Mérei Ferenc Fővárosi Pedagógiai és *Pályaválasztási Tanácsadó* Intézet www.fppti.hu
- Fővárosi Ifjúsági és *Pályaválasztási Tanácsadó* www.palyanet.hu
- Egységes Pedagógiai Szakszolgálat Szentes
- Nevelési Tanácsadó és Pályaválasztási Tanácsadó Jászberény
- Gyermekpszichológiai és Pedagógiai *Tanácsadó*, Győri Kistérség
- E-pálya www.epalya.hu
- Nemzeti Pályaorientációs Portál (NPP) www.eletpalya.munka.hu
- döntök.hu www.dontok.hu
- Grafológiai pályaválasztási tanácsadás

A tanácsadás folyamata

- A tanácsadás olyan pszichológiai ismereteken alapuló eljárás, amely a tanácskérőt tovább kívánja segíteni **saját életcéljainak elérésében**. Olyan kapcsolat, amelyben az egyik személy arra törekszik, hogy segítse a másikat **eldöntendő problémáinak megértésében és megoldásában**.
- A pályatanácsadás célra orientált, problémamegoldó tevékenység
- Fontos eleme a szülő-gyermek kapcsolat összhangjának segítése az optimális döntés elősegítése érdekében

Célja:

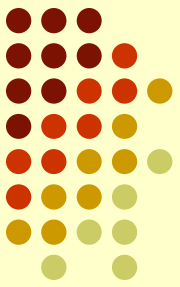
- Alternatívák felkutatása
- Döntéshozatal megkönnyítése

Szakaszai:

- A probléma megfogalmazása
- Az alternatívák kialakítása
- Gyakorlati megvalósítás

Az iskolapszichológus eszköztára a pályatanácsadásban

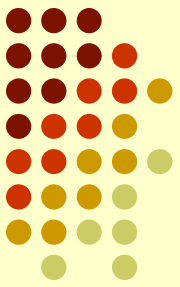
- Csoportos tanácsadás
- Egyéni tanácsadás
- Online, illetve számítógéppel segített
- Mérőeszközzel, kérdőívvel v. anélkül

Célcsoportok

DIÁKOK

PEDAGÓGUSOK

SZÜLŐK

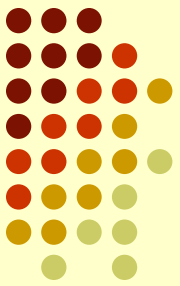

Pályaorientáció

Egy olyan folyamat, amely a **tanuló egyéni igényeinek** figyelembe vételével segíti a **megfelelő pálya, szakma** kiválasztását a lehető legtöbb **információ** nyújtása révén.

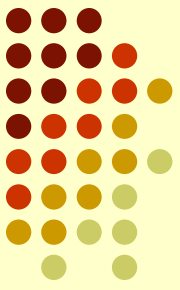
A vágyak és a realitás összehangolása:

- Nagyjából **reális kép** önmagunkról: a későbbi pálya betöltéséhez szükséges tulajdonságok és képességek feltérképezése.
- **Széleskörű ismeretek** a választható szakmákról.
- A **munkaerő piaci környezet** ismerete – túlképzés, elhelyezkedési lehetőségek az adott területen.
- A **képzési lehetőségekre** vonatkozó ismeretek.

Pályaorientáció lehetséges szinterei

- Pályaorientációs órák
- Osztályfőnöki órák
- Pedagógus munkacsoportok - szakórák
- Szülői értekezletek, szülő klub, Szülők Akadémiája
- Tanórán kívüli foglalkozások (klub, szakkör)
- On-line tanácsadás
- Médiák, gyűjtőmunka
- Otthon, család
- Pályaválasztási kiállítások, börzék
- Tanácsadó szervezetek, szakszolgálatok, civil szféra
- Üzemlátogatások, mesterségbemutatók, szakmaház
- ...

Téma szerint

- **Önismeretre, kommunikációra irányul**

foglalkozási családfa, önéletrajz, foglalkozás életút interjúk, esszék, helyzetgyakorlatok, önbizalom erősítése stb.

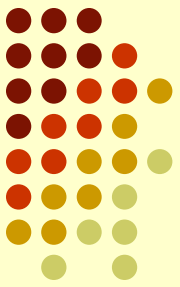
- **Szakma-, pályaismeretre irányul**

pályakörök, szakmakörök, foglalkozás- tulajdonság, egészségügyi kritériumok, képzettség, érdeklődés, tantárgyi megfeleltetés, szakmabemutatók, pályatükrök, szakmatörténetek, látogatás stb.

- **Életpálya-szemléletre, jövőre irányul**

saját jövő, híres emberek, példaképek, karriertervezés térben időben, 10 év múlva, tantárgyak és a jövő, vágyak és félelmek stb.

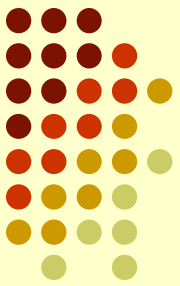
Kistérségi utazó iskolapszichológus „preventív pályatanácsadás”

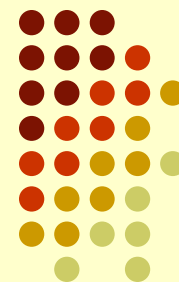
- **Előkészítés:**

kapcsolatfelvétel az iskolák igazgatóival,
az osztályfőnökökkel, tájékoztató előadás, levél a
szülőknél, szülői hozzájárulási nyilatkozatok
„beszerzése”

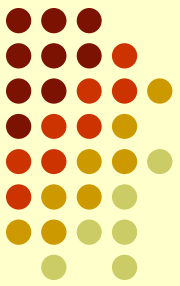

- **Csoportos tanácsadás** 2x2 óra 7-8. osztályosoknak:
 - pályaválasztási kérdőív, a végén rövid fogalmazás
 - figyelemvizsgálat (Pieron) (aud. perc. és figyelem vizsgálata a folyamat során)
 - intelligenciavizsgálat (OTIS I.)
 - sík-térbeli gondolkodás, vizuomotoros koordináció vizsgálata (McQuarrie)
 - Képességek kérdőív
 - Differenciált érdeklődés kérdőív (DÉK rövidített - Szilágyi)
 - Munkaérték (Super rövidített - Szilágyi)
 - Munkafolyamat, Munkastílus kérdőív (Szilágyi)
 - Tanulási stílus kérdőív
 - Wartegg
 - Jövőbeli célok, vágyak, félelmek

Visszajelzések:

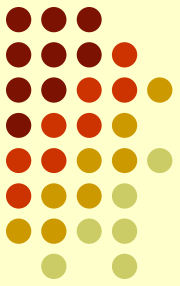
- **Írásos visszajelzés**, amelyben szerepel a javasolt iskolatípus, szakmacsoport megjelölése az elhelyezkedési esélyekkel együtt
- **Szóbeli visszajelzés**
- *A diákoknak egyénileg (szakvélemény + egyéni konzultáció) és csoportosan (pályaorientációs óra általában az of. órák keretében)*
- Visszajelzés *a pedagógusoknak*, konzultáció (E, CS)
- Visszajelzés *a szülőknek* (szakvélemények, szülő-konzultáció, tematikus szülői értekezletek) (E, CS)

- **Kiegészítő egyéni tanácsadás**

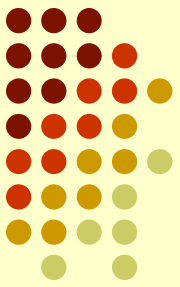
- kreativitás vizsgálat
- intelligencia vizsgálat (WJ)
- IST
- műszaki érdeklődés teszt
- kérdőívek: szorongás (Spielberger), vizsgaszorongás (TAI), CBCL,
- társas kapcsolatok (IFR, IPR)
- stb.

Kodolányi János Középiskola és Kollégium

- Preventív és korrekatív pályatanácsadás - problémadefiníció – „Ki a megrendelő?”
- 9. évfolyam minden tanulója számára
- „problémás” 10. osztály tanulói számára
- pályaaorientációs óra pszichológus vezetésével a belépő 5. osztályosoknak 2 csoportban (8 osztályos gimnázium)

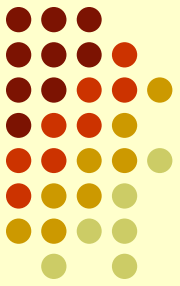
- Pedagógus team-megbeszélés, szülői értekezlet, vizsgálat, értékelés, visszajelzés diákoknak, szülőknek, pedagógusoknak
- BTM, SNI tanulók helyzete

Mérőeszközök

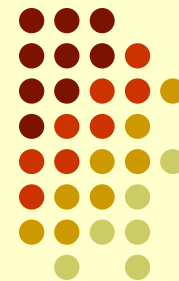
- Pályaválasztási kérdőív
- Intelligencia vizsgálat – Raven, Eysenck
- Tanulási stílus kérdőív
- Tanulási attitűd kérdőív
- Figyelemvizsgálat – Pieron
- Szem-kéz koord., sík és térbeli gondolkodás –McQuerrie
- Super Munkaérték Kérdőív
- MÉK (Bognár)
- Szövegértés, nyelvi feladatlap, önálló fogalmazás

„Árpád TISZK pályaaorientációs rendszer”

- Preventív és korrektív pályatanácsadás
- Szakmaválasztás, szakmaváltás, piacképes szakma, munkaerőigény
- Pályaaorientációs Központ – Szakmaház – On-line tanácsadás

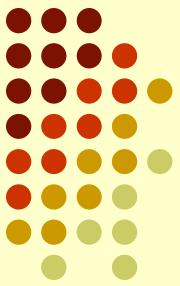

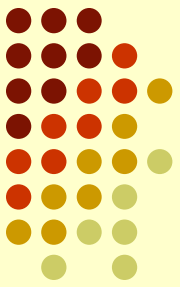
Árpád Szakképző Iskola és Kollégium
8000 Székesfehérvár, Seregélyesi út 88-90.

Árpád Szakképző Iskola és Kollégium
Szent István Szakképző Iskolája
Székesfehérvár, Ady E. u. 17.

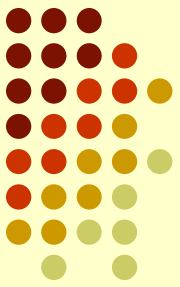

- A pályaorientáció komplex feladat az iskolán, a szülőkön kívül a munkaadókat, a munkaügyi szervezeteket, az önkormányzatokat is be kell vonni. A szakképzés és a gazdaság közötti egyensúly megteremtésének ezek együttműködése az alapja.
- *Pályaorientációs csoportfoglalkozások:* személyes élet perspektíva megtervezése iránti igény felkeltése, a változáshoz való viszony „begyakorlása”
- BTM, SNI tanulók helyzete, „Diszlexiás Barát” iskola

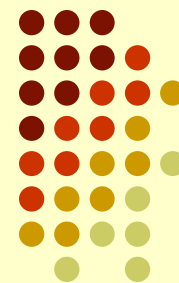
Segítő szakemberek

- Pályaorientációs team (pszichológusok, pedagógus vezető)
- Iskolapszichológusok
- Fejlesztőpedagógusok
- Iskolaorvos, iskolavédőnő
- Jogász
- Ifjúságvédelmi felelősök
- Munkaközösség-vezetők
- Mentortanárok
- A TISZK munkatársai

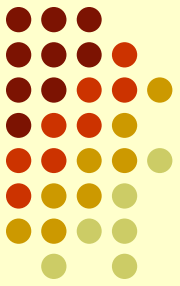
Elsődleges célcsoport:

- 13-20 éves fiatalok –
az iskola tanulói és leendő tanulói
- Cél: a tanulók megismertetése a különböző szakmacsoportokkal - gyakorlati keretek között is - és az azok közötti különbségekkel.
- Önismeretük, készségeik és képességeik fejlesztése

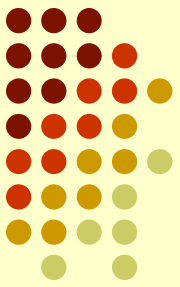
Másodlagos célcsoport:

- a pályaorientációs rendszerbe belépő fiatalok családja
- munkaerő piaci szereplők
 - leendő munkaadók
 - szakmacsoportokban működő vállalkozók
- a pályaorientációs folyamatot támogatók
 - pályaorientációt segítő szakemberek, pedagógusok
 - végzős osztályok osztályfőnökei
- Állami Foglalkoztatási Szolgálat munkatársai
- a területen érintett kamarák munkatársai
- munkaközvetítő szervezetek
- munkaerő kölcsönzők
- helyi önkormányzatok témában érintett munkatársai
- helyi ifjúsági szervezetek - diákönkormányzatok
- helyi civil szervezetek, melyek munkaerő piaci projekteket vezetnek

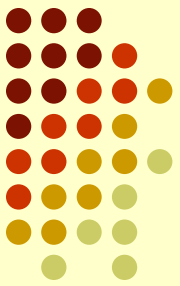
- Akcióterv: alapja a rendszeres és szervezett kommunikáció a célcsoport minden tagjával
- az intézmény honlapjának segítségével,
- évente egy az Árpád TISZK pályaaorientációs tevékenységét bemutató kiadvány, mely a kistérség minden iskolájában, valamennyi tanuló és pedagógus számára elérhető.

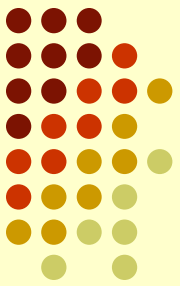

Pályaorientációs modell 5. osztálytól

- Pályatanácsadás (pszichológiai tanácsadás)
- Pályaorientációs tréning
- Munkavállalási tanácsadás – munkaadói és munkavállalói igények találkozása
- Pályakorrekciós tanácsadás
- Mentorprogram
- Nyitott kapuk I. – Látogatás munkaerő piaci partnerekhez
- Nyitott kapuk II. – Job Shadow – Árnyékmunka
- Szakmaház bemutatók
- Szakmanapok I. – Hiányszakmák bemutatkozása
- Szakmanapok II. – Ahány nap annyi szakma

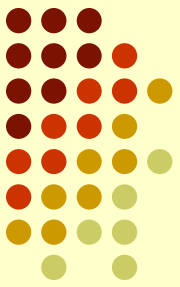
- Munkavilága I. – Közösségi munkavégzés
- Munka világa II. – Szimulált vállalkozások, diákvállalkozások
- Pályaorientáció szülői szemmel - szülők számára pályaorientációs, munkaerő-piaci információs fórumok szervezése
- Pályaorientációs mentorok továbbképzés
- Pályaorientációs Klub
- Szakmai műhelytalálkozók az érintettek számára
- Internetes kávéház
- Pályázzatok!

A tanácsadás középpontjában
a pályaelképzelések, képzési lehetőségek,
a tanulási képesség felmérése és
a döntési készségek fejlesztése áll.

Módszerei:

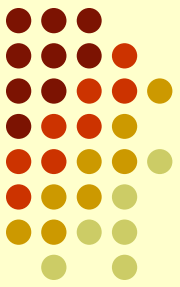
- Helyzetfeltárás – strukturált beszélgetés
- Önértékelő kérdőívek - önismeret (erősségek - korlátok, képességek, értékek, személyes SWOT analízis, érdeklődési kör, stb.)
- Döntés előkészítő információgyűjtés (pályaismeret, pályák nyújtotta előnyök, hátrányok, követelmények)
- A munkaerő-piac igényeihez és képzésekhez igazodó lehetséges választások (realitás).

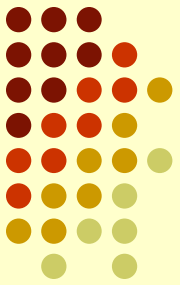
- A pályaválasztás és a szakmai fejlődés életre szóló folyamat, amely a személyiséggel és a pályával kapcsolatos követelmények egymásra hatásának dinamikus egységében jelenik meg.

A pályatanácsadás során használható kérdőívek

- **Érdeklődés:**
- MÉK - Munka Érdeklődés Kérdőív
- Tájéoló - Érdeklődés
- PÉK - Pálya Érdeklődés Kérdőív
- DÉK - Differenciált Érdeklődés Kérdőív
- Holland
- **Képességek:**
- ÁKVK - Általános Képesség Vizsgáló Kérdőív
- Tájéoló - Képességek
- KSK - Képesség Struktúra Kérdőív
- Iskolai tudásanyag alkalmazása, tájékozódás írott szövegből
- - olvasás, szövegértés, nyelvi feladatok

- **Értékek:**

Super-féle Munkaérték kérdőív

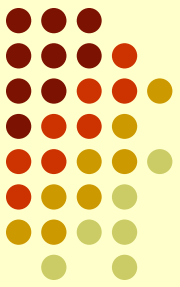
- **Munkamód:**

Hogyan szeretek dolgozni? – kérdőív

Hogyan dolgozom? – kérdőív

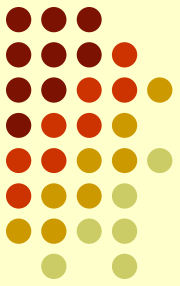
A munkám... - kérdőív.

Pszichológusok által használt tesztek, módszerek a POK-ban

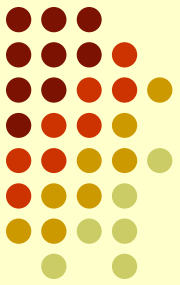

- Intellektuális képességek vizsgálata
RAVEN, MAWI, OTIS II., IST, Eysenck, Woodcock-Johnson Képességvizsgálat
- Figyelemvizsgáló eljárások
Pieron teszt, Bourdon teszt, D2 teszt
- Projektív tesztek
TAT, Wartegg teszt, Metamorfózis teszt, rajzvizsgálati eljárások
- Egyéb
Kreativitás teszt, Tanulási stílus, CPI, PISI, szorongás-kérdőívek, PFT felnőtt változat, Tenesse én-kép

Az életpálya-építés vonatkozásában jelentős kompetenciák

- Felelősségvállalás a konfliktusok kezelésében
- Racionális döntéshozatalra képesség
- A pálya-szakmaterületek jellemzőinek tudása, a kapcsolódó képzések, foglalkozások, pályák ismerete
- Saját tanulási mód ismerete (tanulási stílus, a sikeres tanuláshoz szükséges környezet)
- Egyéni terv készítésére való képesség, akár mások véleményének figyelembe vételével
- Képes tájékozódni a foglalkozások, pályák változó világában.
- Hosszú távon követni tudja a munkaerőpiac változásait

Mentorprogram

Felzárkóztató képzés

Lemorzsolódás megelőzése

Sikeresség és motiváció

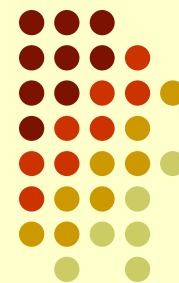
Honnan – hová?

1. Gyenge iskolai teljesítmény:

- Pszichoszomatikus panaszok
- Agresszív magatartás
- Fiatalkori bűnözés
- Lemorzsolódás

2. Jó iskolai teljesítmény:

- Magasabb identitástatuszhoz vezet

Köszönöm a figyelmet!

Nemesné Somlai Gitta

nemesgitta@chello.hu

06 30 2346 236

